

Cilt: 17 SAYI: 3 MART 1989

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği

görüŖ

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) MART 1989
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Yayın Müdürü
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı *Cem Boyner*

Yazı İşleri Müdürü :
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Genel Sekreteri *Ertuğrul İhsan Özol*

Yayına Hazırlayan :
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Ekonomik Araştırmalar Bölüm Başkanı
Nilgün Demirtaş

Görüş Araştırma Grubu :

Bu Sayıda :

Nilgün Demirtaş
Ayda Alpat
Avni Demirci
Taylan Kovanlıkaya
Lale Demiral

Dergideki yazılar kaynak olarak TÜSİAD GÖRÜŞ'ün belirtilmesi koşuluyla izinsiz kullanılabılır. İmzalı yazılar, yazarların kişisel görüşlerini yansıtmakta olup, dernek görüşü olarak kabul edilemez.

Adres :

Cumhuriyet Cad. Ferah Ap. 233/9-10
80230 Harbiye - İstanbul
Tlf : 146 24 12 - 140 12 05

Basıldığı Yer :

LEBİB YALKIN YAYIMLARI VE
BASIM İŞLERİ A.Ş.
Tel: 152 11 00 / 5 Hat

Bu Sayıda

TÜSiAD'dan Haberler.....	4
Ekonomide Durum	7
Türk Eximbank Ne Yapıyor?	14
Portekiz Avrupa'nın Taşorunu mu?	23
İngiltere'de İşhayatında Kadının Yeri	26
Almanya Nadas Alanlarının Arttırılmasını İstiyor	31
İhracat ve Döviz Kazandırıcı Faaliyetleri Teşvik Tebliği'nde Yapılan Son Değişiklikler	34

TÜSİAD'dan Haberler

11 Şubat 1989 tarihinde Başkan Cem Boyner, Başbakan Sayın Turgut Özal ile Türk ekonomisi hakkında genel bir görüşme yaptı.

* * *

Başkan Cem Boyner, Başkan yardımcıları Bülent Eczacıbaşı ve Halis Komili 28 Şubat 1989 tarihinde Ankara'da Devlet Bakanı Sayın Yusuf Özal, DPT Müsteşarı Sayın Ali Tigrel, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı Müsteşar Yardımcısı ve Vekili Sayın Namık Kemal Kılınc, Eximbank Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Yavuz Canevi ve diğer yetkililer ile görüşerek TÜSİAD'ın bugünün ve geleceğin Türk ekonomisi hakkındaki görüşlerini arzetteler.

* * *

İsrail Konsolosu Sayın Yigal Lavie 9 Şubat 1989 tarihinde TÜSİAD'ı ziyaret ederek Başkan Cem Boyner ile görüştü.

* * *

Başkan Cem Boyner ve bazı Yönetim Kurulu üyeleri 10 Şubat 1989 tarihinde İstanbul Dedeman Oteli'nde yapılan Marmara Grubu toplantısına katıldılar. Toplantıya katılan Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Sayın Hüsni Doğan "AET'ye girerken tarımımızın yapısı ve rekabet gücü" konulu bir konuşma yaptı.

* * *

14 Şubat 1989 tarihinde Başkan Cem Boyner, Yönetim Kurulu Üyeleri ve Yüksek İstişare Konseyi Başkanlık Divanı Üyeleri Divan Oteli'nde üniversite öğretim üyeleri ile bir toplantı yaparak, ekonomik sorunlar konusunda görüş alışverişinde bulundular.

* * *

Başkan Cem Boyner, İngiltere Başkonsolosu Sayın Michael Collins ile 16 Şubat 1989 tarihinde iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerle ilgili bir görüşme yaptı.

* * *

Başkan Cem Boyner, 23 Şubat 1989 tarihinde AT Komisyonu'nun Ankara'daki temsilcisi Sayın Jan Van Rij ile Türkiye-AT ilişkileri konusunda TÜSİAD Merkezi'nde bir görüşme yaptı.

* * *

Başkan Cem Boyner ve Genel Sekreter E.İhsan Özol, United Technologies Corporation adlı ABD şirketinden yetkililerle 23 Şubat 1989 tarihinde görüştiler ve Türkiye'deki son ekonomik gelişmeler konusunda bilgi verdiler.

* * *

Başkan Cem Boyner, 23 Şubat 1989 tarihinde TÜSİAD'ı ziyaret eden Hollanda Başkonsolosu Sayın Eric T.J.T.Kwint ile iki ülke arasındaki ekonomik ve ticari ilişkileri konu alan bir görüşme yaptı.

* * *

TÜSİAD AT Çalışma Grubu 15 Şubat 1989 tarihinde Sayın Yıldırım Aktürk başkanlığında toplantı.

Ekonomide Durum

Son ekonomik göstergeler imalat sanayiinde gerilemelere karşılık genellikle dış ticaret ve ödemeler dengesinde olumlu gelişmeler olduğunu gösteriyor.

Büyüme hızı bir önceki yıla göre ufak bir düşüş göstermesine rağmen 1988 yılı GSMH ikinci geçici tahmine göre yüzde 5.2 gibi oldukça yüksek düzeyde belirlenmiştir. Ancak büyüme hızının üçüncü tahmin ile biraz daha düşük olacağı tahmin edilmektedir.

DİE'nin verilerine göre imalat sanayii üretimi 1988 yılında ciddi bir gerileme göstermiştir. Yılın ikinci üç aylık döneminde azalan üretim artış hızı, üçüncü üç aylık dönemde bir gerilemeye dönüşmüş ve üçüncü çeyrekte üretim geçen senenin aynı döneminin de altında gerçekleşmiştir.

İmalat sanayiinde üretim mal bazında incelendiğinde, 28 temel malın 15'inde üretim artışı sağlanırken, 13 malda üretimin gerilediği, madencilik sektöründe ise 5

üründen 4'ünde üretimin azaldığı görülmektedir.

Ocak-Kasım 1988 dönemi itibariyle üretimi azalan belli başlı mallar gazete kağıdı, kraft kağıdı ve blister bakır olmuştur. En önemli üretim artışları ise PVC, LPG, naf-ta, şişe ve cam ile alüminada gözlenmiştir.

Öte yandan imalat sanayiinde kapasite kullanım oranında da düşüş olmuş ve bu oran, 1988'in üçüncü üç aylık döneminde yüzde 72.0 ile 1984 yılından bu yana en düşük seviyesine inmiştir.

1988 yılında teşvik belgesine bağlanan yatırımların tutarı bir önceki yıla göre yüzde 70.6 artarak 11 trilyon 653 milyar liraya ulaşmıştır. Yatırım teşviklerinin bölgesel dağılımı Marmara Bölgesi'nin daha önceki yıllarda olduğu gibi birinci sırada olduğunu, bunu Ege Bölgesi'nin takip ettiğini göstermektedir. Sektörel bazda ise dokuma ve giyim sektörü yatırımları birinci sırada yer almaktadır.

İnşaat faaliyetlerinde bir gerileme görülmektedir. İnşaat ruhsatnamelerinin temsil ettiği yüzölçüm 1988 yılının Ocak-Ekim

döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 1.6 azalmış, birim değer ise yüzde 88.4 artarak 172.301 (m²/TL)ye yükselmiştir.

Ocak 1989'da bütçe gelirleri 1936 milyar TL, harcamalar ise 1859 milyar TL olarak belirlenmiş ve böylece 1989'un ilk ayında bütçe uygulamaları neticesinde 77 milyar TL'lik bir bütçe fazlası oluşmuştur.

Son verilere göre toplam iç borç stokunun geçen yıl yüzde 57.5 oranında artarak 26 trilyon 75 milyar TL'ye ulaştığı görülmektedir. İç borçlar içinde en hızlı artış yüzde 102.7 ile devlet iç borçlanma tahvillerinde görülmüştür. Hazine bonolarından doğan borçlar yüzde 32.2'lik bir artış ile 1 trilyon 923 milyar TL'den, 2 trilyon 542 milyar TL'ye yükselmiştir.

10 Şubat 1989 itibariyle emisyon 4.427 milyar TL'ye yükselmiş, M2 para arzı ise 27.602 milyar TL olarak belirlenmiştir. 1989 Şubat ayında 9,9 trilyon olan rezerv para içinde emisyonun payı yüzde 47'ye inmiştir. Yine aynı tarih itibariyle toplam mevduatın yıllık olarak yüzde

70.2, vadeli tasarruf mevduatının yüzde 111.8, vadesiz tasarruf mevduatının ise yüzde 84.9 arttığı görülmektedir. Kredi stokundaki artış ise mevduat artışının altında kalmış ve yüzde 43.6 olarak belirlenmiştir. Tüm banka kredileri yüzde 46.0 Merkez Bankası doğrudan kredileri ise yüzde 29.2 artmıştır.

DİE verilerine göre Şubat ayında toptan eşya fiyat endeksindeki artış yüzde 5.1, tüketici fiyat endeksindeki artış ise yüzde 4.3 olarak gerçekleşmiştir. Geçen yıl bu rakamların sırasıyla yüzde 6.2 ve yüzde 5.4 olduğu gözönüne alınırsa fiyat artışlarında hafif bir gerileme olduğu söylenebilir.

Ancak, Şubat itibariyle son bir yıllık dönemdeki fiyat artışı ise toptan eşyada yüzde 69.3, tüketicide de yüzde 72.6 oranında gerçekleşmiştir. Her iki oran da, bir evvelki senenin benzer dönemindeki artış oranlarının üzerindedir.

Menkul kıymet satışları 1988 yılında toplam 11 trilyon 924 milyar lira düzeyine erişirken, bunun yüzde 6.1'lik bölümü aracı kurumlar, yüzde 93.9'luk bölümü de

bankalar tarafından gerçekleştirilmiştir. Toplam satışların yüzde 22.1'ini devlet tahvilleri, yüzde 63.1'ini hazine bonoları, yüzde 0.3'ünü banka bonoları, yüzde 3.3'ünü gelir ortaklığı senetleri, yüzde 1.5'ini finansman bonoları, yüzde 0.1'ini de dövi-ze endekli senet satışları, yüzde 0.9'unu hisse senetleri, yüzde 8.7'sini özel sektör tahvilleri oluşturmuştur.

Dış ekonomik ilişkiler açısından 1988 son on yılın en parlak yılı olmuştur. 1988 yılında ihracata 11.7 milyar, ithalat ise 14.4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. İthalattaki yüzde 1.3 oranındaki büyümeye karşın, ihracatın yüzde 14.4'lük bir artış göstermesi sonucu dış ticaret açığı yüzde 32.5 oranında azalarak 2.7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Böylece cari işlemler dengesinin 1.5 milyar dolar fazla verdiği tahmin edilmektedir. İhracattaki artış giyim eşyası ve demir çelikten ve ithalattaki düşüş ham petrolden kaynaklanmıştır. Tarım ve madencilik ürünleri ihracat paylarında bir miktar artış gözlenirken, tüketim malları ithalatında ise azalma olmuştur.

İhracatın ithalatı karşılama oranı ise son yirmi yılın en yüksek seviyesine ulaşarak yüzde 81.3 olmuştur.

Turizm gelirlerinin ise 1987'de 1 milyar 476 milyon dolardan 1988'de 2 milyar 365 milyon dolara yükseldiği görölmektedir.

1988 yılı yabancı sermayenin ölkemize gelişi açısından da olumlu bir yıl olmuştur. Geçtiğimiz yıl 827 yabancı kuruluşa 824.5 milyon dolarlık yabancı sermaye izni verilmiş ve böylece ölkemizde halen faaliyette bulunan yabancı sermaye tutarı 3.2 milyar dolara ulaşmıştır.

EKONOMİK GÖSTERGELER

	(Milyar TL.)		
	1987	1988	1989 (10 Şubat)
GSMH (%)	7.4	5.2	
Teşvikli Yatırımlar	6.830	11.653	
İhracat (Milyon S)	10.190.	11.656	
İthalat (Milyon S)	14.158	14.339	
Cari İşlemler Açığı (Milyon S)	- 982	1.510	
Bütçe Açığı	2.346	3.440	77*
— Gelirler	10.445	18.182	1.936*
— Harcamalar	12.791	21.622	1.859*
İç Borç Stoku	16.691	26.075	
Emisyon	2.955	4.372	4.427
Para Arzı (M2)	14.809	23.666	27.601
Mevduat	14.382	22.557	25.196
Kredi Stoku	15.606	22.031	25.550

* Ocak 1989

Türk Eximbank Ne Yapıyor?

Türk Eximbank, mal ve hizmetlerin ithalatı ve ihracatı ile yurtdışı müteahhitlik hizmetlerinin, dış yatırımların ve yurtiçi yatırım malı imalat ve satışlarının:

a) Kredilendirilmesi, finansmanı, ve,

b) Sigorta ve garanti edilmesi,

amacıyla kurulmuştur ve bu alanda faaliyet göstermektedir.

Türk Eximbank, ihracat projelerinde büyük ihracatçı şirketler aracılığıyla imalatçı firmalara ya da imalatçı-ihracatçı firmalara piyasa koşullarına oranla daha ucuz (Subvansiyeli) kredi kullandırma yanında, ihracat ve dış yatırımların sigorta ve garanti edilmesi gibi önemli bir fonksiyon üstlenmektedir.

Aşağıda Türk Eximbank'ça sunulan sigorta ve garanti hizmetleri özetlenmiştir:

Türk Eximbank Sigorta Hizmetleri

1. Amaç: Türk Eximbank'ça sunulan muhtelif sigorta hizmetlerinin amacı; ticari ve politik risklerinin teminat altına alınması suretiyle Türk müteşebbislerinin yeni dış pazarlara ve alıcılara yönelmesini sağlamak ve uluslararası piyasalarda Türk mallarının rekabet gücünü arttırmaktır. (Buna ilave olarak; ihracatçılarımız Türk Eximbank ihracat kredi sigortası poliçelerini teminat olarak göstererek finansman kuruluşlarından (banka vs) başka bir teminata gerek kalmaksızın ihracat kredisi kullanabileceklerdir).

2. Türk Eximbank Sigorta Programları: Halen Türk Eximbank'ça sunulan sigorta programları 5 grupta toplanmaktadır.

2.1. Kısa-Vadeli İhracat Kredi Sigortası:

Bu sigortanın amacı; ihracatçının ihracat bedelini tahsis edememesi ile ilgili riskleri (ticari ve politik riskler) üstlenmek; ihracatçının düzenlenen poliçeyi teminat göstererek (başka teminat göstermeye gerek kalmaksızın) ticari bankalardan ihracat kredisi almalarına imkân sağlamaktır.

(Böylece ihracatçının ek teminat göstermeye ilişkin külfet ve maliyetleri de ortadan kalkmış olacaktır).

Bu sigorta; dayanıklı ve dayanıksız tüketim malları, hammaddeler, tarım ürünleri ve kısa vadeli ihracata konu olan diğer malları kapsamaktadır.

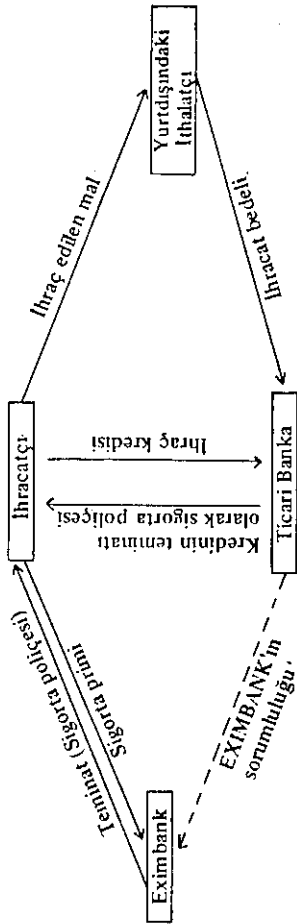
Kapsanan Riskler:

a) Ticari Riskler: Alıcının iflası, ihracat bedelini ödememesi veya ödeyememesi ya da alıcının kendisine sevk edilen malları kabul etmemesi ya da edememesine ilişkin riskler.

b) Politik Riskler: Malın sevki sonrasında alıcının kusuru olmaksızın ortaya çıkabilecek risklerdir; örneğin, ithal müsaadelerinin devletçe iptali; sevk edilen mallara yolda el konulması, savaş, ihtilal, iç savaş ve transfer güçlükleri.

Sigorta İşleyişi: Sigortanın işleyiş mekanizması aşağıda şematik olarak özetlenmiştir.

İhracat Sigortasının İşleyiş Mekanizması

Bu sistemde ihracatçı (ihracatından doğan) alacağını zamanında tahsis edememesi durumunda, bu alacağını Türk Eximbank'tan tahsil etmektedir. Ayrıca ihracatçı bu poliçeyi ticari bankalara teminat olarak göstermek suretiyle kredi aldığında, ticari banka açtığı krediyi hem ihracat bedeli senetler, hem de sigorta poliçesi ile çifte teminat altına almaktadır.

İhracatçı ise, mal bedelini ithalatçı ödemediği takdirde, Türk Eximbank'ın ödeyeceğini bilerek, ticari bankadan sağladığı finansmanı peşin satış yapmış gibi emin bir şekilde yeni faaliyetlerinde kullanabilmektedir.

Bu programda, sözkonusu ihracatla ilgili brüt fatura değerinin (ticari ve politik riskler nedeniyle) tahsil edilememesinden doğan zararlar, % 80-90 oranında sigorta teminatı altına alınmaktadır. Sigorta primi oranı Türk Eximbank'ca, alıcının ülkesinin durumu (Country Risk); ihracat bedelinin ödenme şekli, vadesi ve alıcının türü gibi faktörler gözönüne alınarak belirlenmektedir. Ödenecek prim miktarı ise, Türk Eximbank'ca belirlenen sigorta prim oranının söz konusu sevkiyatlara ilişkin

peşin ödenmemiş brüt fatura değerine uygulanması suretiyle hesaplanmaktadır.

Türk Eximbank'ca ihracatçıya tazminat ödemesi, ödemenin yapıldığı tarihteki T.C. Merkez Bankası döviz alış kuru üzerinden Türk Lirası olarak yapılmaktadır.

2.2. Spesifik İhracat Kredi Sigortası:

Bu sigortanın amacı; ihracatçıların tek bir satış sözleşmesine bağlı ve genellikle 5 yıla kadar vadeli yatırım malları ihracat bedeli alacaklarını, sevk tarihinden sonra ticari ve politik risklere karşı sigorta teminatı altına almaktır. Bu sigorta kapsamına genellikle her türlü nakil araçları, makina ve teçhizat, inşaat ve tarım araçları gibi yatırım malları girmektedir.

(Politik ve ticari risk tanımları, sigortanın işleyiş mekanizması ve diğer hususlar kısvadeli ihracat kredi sigortasındaki gibidir).

2.3. Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetleri Sigortası :

Bu sigortanın amacı; yurtdışında iş yapan müteahhitlik firmalarını kendi kusurları

dışında, hakedişlerinden doğan alacaklarının ödenmemesi, alacaklarına ilişkin döviz transferlerinin yapılmaması veya engellenmesi, makina parkına veya müteahhidin işle ilgili mallarına el konulması gibi ticari ve politik risklerden doğacak zararlara karşı sigorta teminatı altına almaktır. Yurtdışında bir işveren tarafından yapımı ihale edilen okul, konut inşaatları ve yol, köprü, baraj, su yolu, kanal, tünel vb. alt-yapı inşaat yatırımları ile fabrika, santral, rafineri vb. her türlü sınai tesisin anahtar teslimi veya kısmen yapımı, tevsii montajı, bakım ve onarımını üstlenen Türk müteahhitlik firmaları bu programdan faydalanabilecektir.

2.4 Yurtdışı Yatırımları Sigortası:

Bu sigortanın amacı, T.C. uyruklu yatırımcılar tarafından, yetkili Türk makamlarından usulüne uygun olarak alınacak izni müteakip yurtdışından gerçekleştirilecek yatırımların, politik risklerden doğacak zararlara karşı, sigorta poliçesinin yürürlük süresi içinde yetkili makamlarca verilen izin çerçevesinde Türkiye'ye yapılması zorunlu olan transferlerini sigorta teminatı altına almaktır.

Kapsanan Riskler:

a) Millileştirme ve Kamulaştırma:

T.C. uyruklu yatırımcıların yurtdışında gerçekleştirecekleri yatırımların veya bu yatırımlara bağlı olarak sahip olacakları mal varlığının, yatırımın yapıldığı ülke hükümetince millileştirilmesi veya kamulaştırılmasını kapsar.

b) Savaş, isyan, ihtilal halleri.

c) Transfer kısıtlamaları.

2.5. 'Forfaiting' Yoluyla Finansman Sigortası :

'Forfaiting' Nedir?: İhracatçıların dış ülkelerdeki alıcılara yaptıkları vadeli mal ve hizmet satışlarına ait borç senetlerinin (poliçelerin) ticari bankalar veya finansman kuruluşları tarafından satın alınması ve ihracatçıya peşin ödeme yapılmasını içeren bir dış ticaret finansman tekniğidir. (Eğer söz konusu mallar tüketim malları ve kısa vadeli ihracat ise bu işleme 'factoring'; genellikle yatırım malları ve orta ve uzun vadeli ihracat ise 'forfaiting' denir.)

Forfaiting ve factoring non-recourse işlemler olup (yani borç senetlerini satın alan ve ihracatçıya belli bir iskonto ile ödeme yapan banka ya da finansman kurumu bedeli vadesinde tahsil edememe durumunda ihracatçıya rücu edememekte), tahsil riski tümüyle ilgili banka ya da finansman kurumuna ait olmaktadır. Bu bağlamda, Türk Eximbank'ça uygulanan Forfaiting Yoluyla Finansman Sigortası Programı'nın amacı, forfaiting yapan banka ve finansman kurumlarının ticari ve politik nedenlerle karşılaşabilecekleri tahsil risklerini sigorta etmektir. Bu programa konu olacak ihracat işlemleri, Türkiye'de ihracına izin verilmiş ve genellikle 6 aydan 5 yıla kadar vadeli satılan mal ve hizmetlerdir. Bu programla politik ve ticari riskler nedeniyle meydana gelecek zararın % 90-100'ü tazmin edilmektedir.

Kaynak: TÖSİAD

Portekiz Avrupa'nın Taşarını mu?

"Sendikalar için 1993'deki büyük pazar bir felaket olarak görülmektedir. Patronlar için, Portekizlileri düşük gelirli üretici olarak görmenin riski büyük olacaktır."

Noel ışıklarının yanıp sönmeye başladığı ve halkın vitrinlerin önünde oyalandığı ticaret merkezinde gayet kaliteli bir kazak butikte 6000 escudos iken sokaklarda 2500 escudos'a satılmaktadır. Bu mal buraya nasıl gelmiştir ve polisin gözü önünde nasıl pazarlanmaktadır?

Portekiz'de herkes herkesi sömürmektedir. Özellikle tekstil ve deri sanayiinde binlerce işçi düşük ücretlerle atölyelerde çalışmaktadır. Herhangi bir sosyal güvenlik, emeklilik için ödeme, işten çıkarılma halinde tazminat söz konusu değildir.

Çalışma süresi ihtiyaca göre belirlenmektedir. Kanunen haftada 48 saat olması ge-

rekirken 60 saati ve bazen 80 saati bulmaktadır.

Portekiz işçi konfederasyonundan Carlos Carvalho, Portekiz ekonomisinin % 25'inin kanunsuz, kaçak iş yerlerinden oluştuğunu ifade etmektedir. Atölyeler, nüfus yoğunluğunun fazla olduğu banliyölerde ve kırsal bölgelerde bulunmaktadır. Yabancı bir müşteri Lizbon veya Porto'ya gelmekte, bir büro kiralamakta, bir veya iki kişi çalıştırmakta ve nasıl üretildiğini bilmediği malları kendi ülkesine göndererek büyük bir kâr sağlamaktadır. Ancak büyük kârlar sağlanan bu üretimin koşulları ise son derece yetersizdir. Öğrenim çağındaki çocukların çalıştırıldığı bir ortam söz konusudur. Bu ucuz iş gücü ile ihracatçı arasında Portekizli üretici vardır. Ucuz ve çoğu kez resmi kuruluşlara bildirilmeyen işçi çalıştırılarak iyi bir kâr sağlanabilmektedir.

Kaçak mallar ve taklit mallar piyasası oldukça gelişmiştir. Sendikalarca yapılan bir ankete göre, Kuzey Avrupa'nın "ucuz mal sattıklarını" iddia eden bir çok tüccarı Portekiz'e gelerek ünlü markaların gerçekçiliği son derece şüpheli olan mamüllerini

satın almaktadırlar.

Bazıları bunları hilekâr olarak adlandırmaktadır. Ancak Portekiz'de bunun yanında olumlu faaliyetler de gelişmektedir. Özellikle çokuluslu şirketlerin sayısı gide rek artış kaydetmektedir.

İngilizler çinkoyu ve piriti, İsveçliler selulozu işletmekte, Almanlar elektronik ve ilaç sanayii ile ilgili mamulleri üretmektedirler. Fransızlar ve İtalyanlar ise otomotiv sanayinde faaliyet göstermektedirler.

Ancak, sendikalar 1993 yılının "büyük pazarına" bir felaket gözüyle bakmaktadır. Onlara göre, Portekizli küçük patronların haklarını kötüye kullanmaları kuzey Avrupa şirketlerince kışkırtılacaktır.

1993 yılı iş hayatının enternasyonal bir ayırımına yol açacaktır. Teknisyenler kuzeyde, çalışanlar güneyde. İlerde, Portekizlilerin düşük ödemeli üreticiler haline dönüşmesinden kaygı duyulmaktadır.

Kaynak: Le Monde

İngiltere'de İşhayatında Kadının Yeri

Kadının ekonomik statüsü İngiltere'de geliyor, ancak yavaş ve düzensiz biçimde. Ayrıca çalışan kadın sayısı, kadınların ulaştıkları mevkilerden daha etkileyici. Ancak işgücüne katılan kadın oranı İngiltere'de diğer AT ülkelerine göre çok daha düşüktür.

İngiltere'de yapılan bir araştırmada, istihdam edilen işgücünün % 57'sini erkeklerin, % 43'ünü kadınların oluşturduğu görülmektedir. Tüm kadın çalışanların % 40'ı part-time çalışmaktadır. İngiltere'de part-time çalışanların (kadın ve erkek) % 89'u kadındır.

Ayrıca, 16 ve daha üstü yaşlardaki kadınların % 50'sinin resmi kayıtlara göre ekonomik anlamda çalışmadığı belirtilmekte ise de, bunların hemen hepsi ev içi çalışmalarını yüklenmektedir. Çalışmayanların yaklaşık yarısını okul öncesi çağda en az

bir çocuğu olan "anneler" oluşturmakta, bunlar da evde çalışmakta ve ücret almamaktadırlar. Bunun dışında kalan çocuğu okul çağına erişmiş 2.7 milyon anne evde veya gönüllü bir işte alışmaktaysa da; uygun ortam bulunduğunda iş piyasasına geçme eğilimi taşımaktadır. Eşit ücret uygulaması kadınların iş yaşamını teşvik edeceği, fakat çalışan kadınların yerini eşit ücret alan erkeklerin alma ihtimalini arttıracęı tahmin edilmektedir.

Ücretlerin farklı olmasının temelinde yatan neden, erkekler hiyerarşisinde kadınların daha az yükselme eğiliminde olmaları ve genellikle düşük ücretli işlerin kadınlara ayrılmış olmasıdır.

Yapılan araştırmalar kadınların yönetim ve teknoloji alanlarında çok az yer aldıklarını; eğitim, sağlık, sekreterlik, hizmet sektörü gibi alanlarda ise toplam çalışanlara oranla sayıca fazla olduklarını göstermektedir.

İngiltere'deki Başbakan kabine'deki tek kadındır, ayrıca kabine dışı iki bakan daha vardır. 1987 seçimleriyle Parlamento'daki kadınların sayısı 41'e ve toplamın % 6'sına

**İngiltere 'de Kadınların İşgücüne
Katılımı**

	Milyon Kişi		Cinsiyet itibarıyla		Dağılım				
	E	K	E	K	E	K			
Tam gün	10,9	5,1	16,0	68	32	100	52	22	37
Part-time	0,5	4,2	4,7	11	89	100	2	19	11
Kendi işinde	2,2	0,8	3,0	73	27	100	11	3	7
Devlette	0,3	0,2	0,5	64	36	100	2	1	1
<hr/>									
İstihdam edilen işgücü	13,9	10,3	24,2	57	43	100	67	45	56
İşsiz	1,7	1,1	2,8	65	35	100	9	5	6
<hr/>									
Toplam işgücü	15,6	11,4	27,0	58	42	100	75	50	62
Ekonomik olarak çalışmayanlar	5,2	11,2	16,4	32	68	100	25	50	38
16 ve üst yaş grubu nüfus	20,8	22,6	43,4	48	52	100	100	100	100

Kaynak: 1987 işgücü araştırması

Not: E: Erkek K: Kadın

yükselmiştir. Askeriyede ve hizmetler sektöründeki kadınların oranı da aşağı yukarı aynıdır. Diplomatik hizmetlerde bu oran (%24) daha yükselmektedir. Büyükelçilerin ise sadece % 3'ü kadındır.

Meslekler arasında kadınlar son yıllarda tıp, bankacılık, hukuk ve muhasebe alanlarında kendilerine daha yüksek mevkiler sağlamışlardır.

Kadınların neden çok daha hızlı ve daha fazla yükselemediği konusunda tüm dünyada ortak tartışma platformu oluşmuşsa da, neler yapılması gerektiği konusu daha az ilgi çekmektedir. İngiltere'de bu konuda yapılması gerekenler şöyle özetlenmektedir:

1. İngiltere'de sadece sosyal eşitlik konusunda değil, işgücünün niteliğini geliştirmekte de daha aktif politikalara gereksinim duyulmaktadır.

2. İngiltere'de şu anda çeşitli hükümet departmanlarında görevli kadın elemanlar ile ilgili politikalar arasında bir koordinasyon sağlanabilmesi için bir Devlet Bakanlığı'na ihtiyaç vardır.

3. Kadınların daha çok fizik ve mühendislik gibi konularda eğitim görmeleri sağlanmalıdır.

4. İşverenler, özellikle annelik döneminin ilk yıllarını yaşayan kadınlar öncelikli olmak üzere, üst düzeyde çalışan kadınlara part-time iş vermek gibi daha esnek iş koşulları yaratmalıdırlar.

5. Hükümet, kreş, anaokulu gibi kurumlar ile yaşlılar ve ruh hastaları için bakım evleri açarak ve daha fazla finansman ayırarak kadınların dışarıda daha rahat çalışabilmelerini sağlamalıdır.

6. 1990 yılı, aile vergilendirilmesinin yeniden düzenleneceği ve çalışan kadını ferahlatacak bir yıl olacaktır. Fakat yine de sistem hala ödemeler açısından işsiz erkeklerin part-time çalışan eşlerini, bekar anneleri (ençok maddi güce ihtiyaç duyabilecek olan) rahatlatmaktan uzaktır.

Kaynak: Lloyds Bank Economic Bulletin

Almanya Nadas Alanlarının Arttırılmasını İstiyor

Alman yetkililer tarımsal alanda üretim fazlasını durdurmanın yegane gerçekçi yolunun tarım alanlarının bir kısmının üretim dışı tutulması ve çiftçilere sübvansiyon sağlanması olduğunu vurgulamaktadırlar. Ancak, diğer bazı Alman yetkililer bu görüşe karşı çıkmakta ve nadas alanlarının arttırılmasının ancak Topluluğun tümünde herkesin eşit koşullarda bulunması halinde çözüm olabileceğini ve denge sağlanabileceğini iddia etmektedirler.

Almanlara göre; ihracat ve depolama sübvansiyonları, piyasaya müdahale yoluyla tahıldaki üretim fazlasını engellemek yerine, bazı tarım alanlarında hiç ekim yapmamak daha ucuz ve anlamlı olacaktır. Üretimleri düşük olan çiftçiler için, üretimi azaltmak amacıyla doğrudan gelir yardımı almanın daha yararlı olacağı görüşü Almanya'da desteklenmektedir. Halen Almanya'da hektar başına yılda ortalama 1.100 DM gelir yardımı yapılmaktadır. Temmuz ayı başına kadar Portekiz dışındaki tüm üye ülkeler üretimi azaltmaya

yönelik program çerçevesinde ulusal düzeyde gerekli önlemleri almayı kararlaştırmışlardır. Ancak, Almanya bu konuda büyük adımlar atmış olmasına karşın, bazı komşu ülkelerin halen sürece katılmadıkları gözlenmektedir.

Aralık ayının başında, Danimarka, İspanya, Yunanistan, İrlanda ve Lüksemburg nadasa bırakılacak topraklara ilişkin detayları ortaya koyamamışlardır. Bunun nedeni ise hiçkimsenin sübvansiyon almak için müracaat etmemiş olmasıdır.

Belçika'da sadece 70 hektarlık bir alanda uygulanan sübvansiyon, Hollanda'da 500 hektarla sınırlı kalmıştır. Fransa ve İngiltere'de düşük oranda da olsa bu amaca yönelik teşvikler verilmektedir. Örneğin İngiltere'de toprağın kalitesine bağlı olarak 637 DM ile 708 DM arasında değişen oranlarda sübvansiyon uygulanmaktadır. Almanya'da ise yıllık ödemeler hektar başına 700 DM ile 1.416 DM arasında değişmektedir.

Geleneksel tahıl ihracatçısı Fransa, özellikle dış ticaret açığının halen yüksek olması ve dolayısıyla ihracatının olumsuz yönde etkilenecek olması nedeniyle istek-

siz davranmaktadır.

Alman tahıl üreticilerine göre, bu programın yararları beklenildiği kadar yüksek olmayacaktır. Ancak, uygulamanın ilk yılda 170.000 hektarlık bir alana yayılmış olması, karmaşık uygulama yöntemleri de gözönüne alınırsa bu programın tamamıyla kötü olmadığını göstermektedir. Uygulama Almanya'da giderek yaygınlık kazanmaktadır. 5 Aralık 1988 itibariyle 25.289 başvuru olmuştur ki, bu da yaklaşık 190 milyon DM'lik bir ödemeyi gerektirmektedir. Bu uygulama için ayrılan fonun 263 milyon DM olduğu gözönüne alınırsa, fonun yüzde 72'lik bölümünün kullanıldığı ve yüzde 28'lik bölümünün ise başvuru beklediği ortaya çıkmaktadır.

Geçtiğimiz baharda, Alman yetkililerin uygulamanın başlaması ile birlikte çok başvuru olması durumunda bunu nasıl sübvansede edebilecekleri konusunda kuşku-ları vardı. Bir kısım yetkililer ise bu programın bir an evvel terkedilmesi gerektiğini, aksi halde tahıl piyasasındaki pay kaybının getireceği maliyetin yüksek olacağını belirtmektedir.

Kaynak: The German Tribune

İhracatı ve Döviz Kazandırıcı Faaliyetleri Teşvik Tebliği'nde Yapılan Son Değişiklikler

11 Kasım 1988 tarihli ve 19986 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 89/2 sayılı İhracatı ve Döviz Kazandırıcı Faaliyetleri Teşvik Tebliği'nin 2,4,5,6,8,9,15,16,17, 18,20,23,25,46,47 ve 48'inci maddeleri 9 Şubat 1988 tarih ve 20075 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan bir tebliğ ile değiştirilmiştir.

Söz konusu tebliğin ikinci maddesine yapılan bir ekleme ile, "ihraç konusu mamulün üretiminde kullanılan enerji giderlerine indirim ve muafiyet uygulaması" getirilmiştir. Böylece ihracatın teşviki için enerji giderlerinde indirim talebi, söz konusu tebliğde değişiklik yapılırken dikkate alınmıştır.

Tebliğ'in dördüncü maddesine yapılan bir ekleme ile ise, ihracatçıların müracaatlarında bağlı bulunduğu vergi dairesini ve hesap numaralarını DPT'ye bildirmeleri zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca aynı madde kapsamında, ihracatçıların müracaatları sırasında DPT tarafından belirlenen 33 gümrük müdürlüğü arasından 5 tanesini belirleyerek bildirmeleri gerektiği belirtilmiştir. Ancak, imalatçı ihracatçılar ve dış ticaret sermaye şirketleri bu sınırlamaların dışında tutulmuştur.

Tebliğ'in 5'inci maddesinde yapılan değişiklikle, Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün İhracatı Teşvik Belgesi'nin birer nüshasını belge üzerinde kayıtlı Gümrük Müdürlüklerine göndermesi zorunluluğu getirilmiştir. İthalat ve ihracat işlemlerinin gerçekleşmesi ancak iki belgenin karşılaştırılması ile mümkün olacaktır.

Aynı madde kapsamında, enerji giderlerine ilişkin teşvikten yararlanmak için, madde bazında enerji gideri değerlendirilmesi yapılarak ayrı bir ihracatçı Teşvik Belgesi düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. İndirim ve muafiyet taleplerine ilişkin

başvurular, iki nüsha olarak hazırlanan Enerji Teşvik Belgesi ile TEK, TÜPRAŞ ve TKİ gibi kamu kuruluşlarına yapılacaktır. İndirim muafiyet oranları sektörel bazda DPT tarafından tesbit edilecektir.

Tebliğin 6'ncı maddesine getirilen değişiklik ise, teşvikler uygulanırken ve ithalat/ihracat işlemi gerçekleştirilirken DPT tarafından Gümrükler Genel Müdürlüğü'ne gönderilen İhracatı Teşvik Belgesi ve yine DPT tarafından ilgili kamu kuruluşlarına gönderilen Enerji Teşvik Belgesi ile firmanın elindeki nüshaların karşılaştırılmasını zorunlu kılmaktadır. Ancak, herhangi bir usulsüzlük tesbiti halinde (Kambiyo ve İhracat Rejimi Hükümleri saklı kalmak koşuluyla) DPT'nin görüşü alınmadan herhangi bir işlem yapılmaması hükmü aynen korunmuştur.

İhracatı Teşvik Belgesi'nin ve Enerji Teşvik Belgesi'nin süresi 12 ay olarak belirlenmiş ve bu sürenin 3 aya kadar uzatılabileceği, ithalata tekabül eden ihracatın yüzde 50'sinin gerçekleştirilmesi durumunda ise 3 aylık ek bir süre daha tanınabileceği hükmü korunmuştur. Özel projelere tanınan ek süreye bir kısıtlama getirilmiş ve

sürenin 24 aya kadar uzatılabileceği belirtilmiştir. Söz konusu ek süreler Enerji Teşvik Belgeleri için de geçerli olacaktır.

15'inci maddede yapılan bir değişiklikle azami 18 ay vadeli kredi kullanılabilecek mallara üzüm ve incir de dahil edilmiş; ayrıca söz konusu madde kapsamında uygulanan vergi, resim ve harç istisnalarının uygulayan kurumca ilgili ihracatçının bağlı bulunduğu vergi dairesine bildirilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

İhracata yönelik üretim yapan sanayicinin işletme malzemesi olarak kullandığı malların CIF ithal tutarı FOB ihracat taahhüdünün yüzde 2'si olarak belirlenmiş ve bu amaca yönelik döviz tahsisatı ise ithal oranına dahil edilmemiştir. Bunun yanında, yalnızca imalatçı firmaların ihtiyaçları olan fueloil serbest döviz ödemek suretiyle her türlü vergi, resim, harç ve fonlardan muaf olarak Tüpraş'tan, kömürü indirimli fiyatla TKİ'den, elektriği ise (aydınlatma amacıyla kullanılan hariç) fatura tarihindeki ABD doları karşılığında Kwh başına 1 cent indirimli olarak TEK'ten alabileceği kararlaştırılmıştır.

17'nci maddede yapılan değişiklikle ihracata yönelik yapılan üretimde kullanılan makine ve teçhizatın ancak 5 yıl süre ile ahara, devir ve temlik edilmemek kaydıyla yurda getirilebileceği hükme bağlanmıştır.

23'üncü maddede yapılan değişiklikle, İhracatı Teşvik Belgesi'ne dayanılarak yapılacak ithalata gümrük vergisinin yanısıra, ithalden alınan her türlü vergi, resim, fon, damga vergisi ve harçlar ile katma değer vergisi muafiyeti getirilmiştir.

Dış ticaret sermaye şirketlerine bedelsiz geçici kabulle gerçekleştirilen ihracatların 10 katına kadar ithal belgeleri ile DPT'nin izniyle teminatsız ithalat (bedelsiz geçici kabul hariç) yapabilme olanağı da tanınmıştır.

İthalat teminatlarına ilişkin maddelerde yapılan değişiklikler geriye doğru işletilmiş ve tebliğın yayın tarihinden önce İhracatı Teşvik Belgesi almış ihracatçı firmaların (imalatçı ihracatçılar ve dış ticaret sermaye şirketleri hariç) belgelerinde teminat alınmayacağı yazılmış olsa dahi bu tebliğın yayımlanmasından sonraki it-

halatlardan da teminat alınacağı belirtilmiştir.

İhracata yönelik üretim yapan kuruluşların kullandığı teşvik kapsamına giren gelirlerin, ihraç edilen mamülün üretiminde kullanılan orandan fazla yararlandırıldığı veya gayesi dışında kullanıldığına tesbiti halinde; kullanılan fueloilin gümrük vergi resim ve harç muafiyetinin uygulandığı tarih dikkate alınarak ceza ve gecikme faizi ile birlikte, indirimden yararlanan kömür ile elektriğin uygunsuz kullanılan bölümünün indirimli fiyatla indirimsiz fiyat arasındaki fark üzerinden bedeli uygulandığı tarih gözönüne alınarak ceza ve faizi ile birlikte 6183 sayılı kanun hükümlerince tahsil edilecektir.

İmalatçı ihracatçıların, ihracattan sonra, ithal ettikleri makina ve teçhizatı gayesi dışında kullanmaları veya 5 yıldan önce ahara, devir veya temlik ettiklerinin tesbit edilmesi durumunda, ithal edilen makina ve teçhizatın gümrük vergi, resim ve harçları (varsa fonları) ithal tarihinden geçerli olmak üzere ceza ve faiziyle birlikte tahsil edilecektir.